

ПЕРЕКЛАД ГАСТРОНОМІЧНИХ ПРИСЛІВ'ІВ В УКРАЇНСЬКІЙ І АНГЛІЙСЬКІЙ КУЛЬТУРАХ

Національна культура найбільш повно і яскраво проявляється в таких одиницях мови, як слова, фразеологізми та мовні афоризми, що включають в себе прислів'я, приказки та крилаті вирази. Саме цей пласт мови безпосередньо відображає позовну дійсність, називає предмети і явища навколишнього світу, фіксує основну суть народу – носія тієї чи іншої мови, будучи дзеркалом і містилицем національної культури.

Актуальним є дослідження гастрономічних прислів'їв і приказок різних народів, адже їжа в усьому обсязі і різноманітті є одним з найважливіших факторів життєдіяльності, що знаходить втілення в мові і комунікативній діяльності. Розуміння і порівняння прислів'їв і приказок різних народів показує, як багато спільного вони мають, що, своєю чергою, сприяє їх кращому взаєморозумінню та зближенню.

Проаналізувавши матеріал дослідження, а саме збірники і словники українських та англійських прислів'їв, доходимо висновку, що поняття «їжа» у прислів'ях представлено не тільки як певна страва (продукт, напій), як вид їжі, але воно також виступає як культурний аспект людської свідомості. Культурна інформація, що міститься в мовних одиницях, прихована за їх мовним значенням.

Різні типи лінгвокультур – українська і англійська, різні традиції кулінарії, кухні та принципи найменування продуктів харчування і страв можна зіставити, якщо розуміти принципи номінації та способи функціонування назв страв в українській та англійській мовах.

За нашими спостереженнями, базові лексеми українській мові, що формують гастрономічні прислів'я – це «їсти», «пити», «годувати», «живитися», «хліб»: «Без солі, без хліба – немає обіда» [1, с. 43], «Хліб усьому голова» [1, с. 78], «Є де сісти, та нічого їсти» [2, с. 56], «Наївся, напився, ліг та й укрився» [2, с. 201]. В англійських прислів'ях містяться частотні «кулінарні» компоненти – це

«cake», «pie», «sauce», «pudding», «tea»: «Astorminatea-cup» [7] («Буря в склянці води» [4]), «Theproofofthepuddingisintheeating» [7] («Щоб дізнатися, який пудинг, треба його скуштувати» (усе перевіряється практикою) [4], «Youcan'teatyourcakeandhaveitto» [7] («Не можна з'їсти свій пиріг і в той же час зберегти його» (не можна робити взаємно виключають речі) [4], «Hungeristhebestsauce» [7] (голод – найкраща приправа) [4].

В українських прислів'ях ми знаходимо назви домашніх тварин, предметів побуту та продуктів, що входять в раціон простих людей: «горох», «боби», «борщ», «сіть», «каша», «шкура», «чарка»: «Ми люди прості: хліба скибку, сяку-таку рибку, сала шматочок, солі дрібочок та горілочки чарчину, заморюся, чхну та й знову почну» [6, с. 156], «Борщ без каші – удівець; каша без борщу – вдова» [6, с. 48].

Багатівіковий досвід спілкування народів, що говорять і пишуть на різних мовах, свідчить про те, що професійний перекладач повинен не тільки розуміти сенс перекладного тексту, а й володіти фразеологічним багатством мови, на яку здійснюється переклад.

Для того аби правильно перекласти прислів'я або приказку, перш за все, необхідно визначити чи існує подібний фразеологічний зворот в українській мові. Якщо він відсутній, доводиться добирати аналогічний, але з іншою основою, приміром можуть бути замінені частини мови фразеологізму. Тож, таким чином, у ході дослідження ми виділили такі категорії прислів'їв при перекладі:

1. Англійські прислів'я та приказки, які повністю перекладаються однаково українською мовою: *Eat with pleasure, drink with measure.* (Їж вволю, а пий в міру) [3]; «*You can't make an omelette without breaking eggs*». (Не можна приготувати яєчню, не розбивши яйця) [7]. Таких прислів'їв і приказок найменша кількість.

2. Англійські прислів'я та приказки, які частково перекладаються однаково українською мовою, тобто англійський варіант трохи відрізняється від українського: «*An apple a day keeps a doctor away*». (Хто яблуко щодня з'їдає, у того лікар не буває) [4]; «*All bread is not baked in one oven*» [7]. (Не весь хліб з однієї печі \ Всі люди різні) [5]; «*Every cook praises his own broth*» [3]. (Кожний кулик хвалить своє болото) [3]; «*Don't bite the hand that feeds*

you»(Некусайтого, хтотебегодує) [6, с.153]; «Thenearerthebone, thesweetertheflesh» [7]. (Біля кості смачніше м'ясо) [4]; Too much pudding will choke a dog[7]. (Відзанадто великого шматка пудингу і собака подавиться/Все добре в міру) [4].Таких прислів'їв і приказокбільшість.

3. Англійські прислів'я та приказки, які повністю відрізняються перекладом українською мовою, тобто англійський варіант не відповідає українському, а зберігається лише загальний зміст висловлювання:«Don'tquarrelwithyourbreadandbutter» [3]. (Не плюй в криницю – прийдеться води напиться) [3]; «Drybreadathomeisbetterthanroastmeatabroad». (В гостях добре, а вдома – краще) [3]; «Thedogthattrotsaboutfindsabone» (Вовка ноги годують) [6, с.152].

Різнікультури, традиціїможназіставити, зрозумівшиїхфункціонування в мовах. Переклад прислів'ївважливийпри вивченнііноземноїмови, перекладірізних текстів, для розуміннячужоїкультури.

ЛІТЕРАТУРА

1. Академічнийтлумачний словник (1970-1980): в 11 томах. – Том 11, 1980. – 256 с.
2. Довідникцікавихфактів та кориснихзнань [Електронний ресурс] // dovidka.biz.ua – Режим доступу до ресурсу: <http://dovidka.biz.ua/angliyski-prisliv-ya-pro-yizhu>.
3. Мочар О. Ф. Зіставний аспект у міжмовних студіях і актуальні проблеми навчання перекладу / О. Ф. Мочар. // «Вісник СумДу». – 2006. – №11. – С. 155.
4. Савицька А. П. Приказки, прислів'я та вирази [Електронний ресурс] / А. П. Савицька // Вивчення англійської мови. – 2006. – Режим доступу до ресурсу: <http://english-learning.narod.ru/proverbs1.htm>.
5. Українські приказки, прислів'я і таке інше: Уклав М. Номис / упоряд., приміт. та вступна ст. М. М. Пазяка. – К.: Либідь, 1993. – 768 с.
6. Шумада Н. С. Збірка «Народ скаже – як зав'яже: Українські народні прислів'я, приказки, загадки, скоромовки» / Н. С.Шумада. – Київ: Веселка, 1985. – 224 с.
7. CambridgeDictionary [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://dictionary.cambridge.org>.